

Jems

Gamuk ameb lehaqta

Sansandek ka mat araq anan Jems haqay na mar tonta. Mataw kabemmo ginad emay, Yesus amikqan Jems naqmo gamuk ka mar tonta haqay. Mat na Yesus ago dauh uliq Jerusalem-ub osiyta na gigo maror iyim osta (Aposel 15.13; 21.18). Sa Juda on mataw Yesus anan helmo haqiyta na kabemmo le uliq saw haresmo ossa Jems in ginad helta ulumsihid awaz meqniydaq haqad gimen gamuk ka mar tonta.

On mataw na Yesus anan helmo haqiyta teq in gidan sosil iysa afaqan kabemmo in gigo hib usyaq. Daq meqinta gilum waqsa in ginad meqinta haresmo em yaqay. Teq mataw ginaghan kabemmota na in mataw gina haiqta gibayan woqsa in igmo ag haq yaqay. Sa in an mugad an agem meqinta ug yaqay. Mataw na Yesus anan helmo haqiyta teq in ginad helta na akabiyan asit a hi em yaqayta.

Nazaq iysa iyan Jems gamuk kabemmo atoran digmo gibilan. In anad dimdimunta gibilenad in mat anad em haseq ahol anononmo wamuzdaqta na ago in bilam. Ad in bilam, Mat Yesus anan helmo haqdaqta na samanmo a hi osdaq ham. Haiqqam ham. Mat na amaqbaban gilowan a hi toneq in samanta Yesus anan helmo haqdaqta ham. Mat dimunta God ago gamuk huritim adan emaqta ham. Ad inmo ahol anadin a hi emad in amaqbaban bunmo gilumsihad in mataw asor

gigomo a hi lehaqta ham. Teq in bilam, Yesus ago on mataw in gitenmos wamuzad in mataw gigilehunan a hi bilaq daqay ham. Haiqmo diq ham. Mataw Yesus anan helmo diq haqayta na in gihol amileq amalib God abin iluwad teq in giyogniz gamuk dimdimunta in gilumsihdaqta naqmo neg daqayta ham.

Daq meqinta gilum waqsa i giwaz meqniyeq turad teq i God inaq dimunmo osam

Jems sansandek ka mar tonta

¹ Yaqmo Jems. Ya God teq Iyahta Yesus Kraiss inaq gigo kabibiy matta. Ne gem Isrel on mataw gidauhan 12 nazaq og saw haresmo le osayta na gimen sansandek ka ya mar tonim eman leh negaq. Zeq dimun ne bunmo.

² Ya imaqbaban, afaqan amo amo ne giholib gwahtiqa ne ginadmo dimniyan. ³ Na ezaqgo afaqan nawa ne giholib gwahtiqaqta nagan in ne ginad helmo haqayta na ulum waqaqta. Ulum waqsa ne ginad na hel diqta iyid teq ne tuteqmo giwaz meqniyeq turad a hi woq daqay. ⁴ Ad ne tuteqmo giwaz meqniyeq turad teq ne gihol kazaq tiloyin daqay. Ne ginad gihol bunmo tiziliman ne tidimniy hasim nagah araq ago siqim a hi iyayta nazaq ne gihol tiloyin daqay.

Mat anad dimunta ago siqim iyeq teq in God bulonan

⁵ Ari ne gilikmanib mat araq anad dimunta ago siqim iyeq teq in God bulonid God anad dimunta

ayahmo tuqugdaq. On mataw ginad dimunta waqnan God bulonsa in a hi ginadaqta. Haiqgam. In nagah na negnan anad diq bilaqaqta. ⁶ Teq mat na helmo diq haqad God susumun uqad in anad giger hi eman. Na ezaqgo mat anad haresmo emaqta na in bilaqne tim bolad kamis sorsa haresmo eraqta nazaq nog. ⁷ Mat nazaq anadnad emaqta na in ahol kat ugeq Iyahta teq nagah ara q tiyagdaq haqad nazaq in anad hi eman. ⁸ Haiqgam. Mat nazaqta na anad giger usaqta. Ad daq bunmo in emaqta na in dante amulikmo a hi muzaqta.

Mataw ginaghan inaqta na giyogniz mataw ginaghan haiqta na nenaq gimen gamuk

⁹ I gimaqbaban ginaghan haiqta na God ameb gibin inaq iyim osayta na ago in gihol abin iluwiy. ¹⁰ Teq mataw gigo nagah kabemmota na in gibin God ameb Yesus ago on mataw bunmo gibin nog usaqta na ago in gihol abin iluwiymo. Na ezaqgo sisihun azizorin emim asitmo usim hiqiyaqta nazaq nog mat anaghan inaqta tihiqiydaqmo. ¹¹ Zeq gwalim huraamad afanfan diq iyad sisihun oysa in miliyawim maya qta. Maysa sisihun na azizorin murwoqim ogib woqsa in awaqan dimunta na timeqniyaqta. Ad nazaqmo mat ago nagah kabemmo inaqta na in bilaqne sisihun azizorin mayim hiqiyaqta nazaq nogmo. In ago kabiy kabemmo emad luwad in kiskismo hiqiyeq le tihiqiy bugdaqmo.

God i gidimun tonad in i giqemid i daq meqintab woqgo a hi gilum waqaqta

¹² Mat afaqan sorad awaz meqniyim turaqta na in tidimniyim osaq. Na ezaqgo afaqan na mat na ulum waqsa in sorad a hi woqid teq God in ago os dimunta kuluwa-kuluwmo osayta na naw nog tuqugdaq. Iyahta in on mataw inmo anan ginad bilaqta na bunmo naw na negnan haqad hel diqmo tibilamta. ¹³ Teq daq meqinta mat ara q ulum waqsa mat na kazaq hi bilaqan. Godmo ya ilum waqaq haqad in nazaq hi bilaqan. Haiqqam. Daq meqinta God anad hureqgo ago zaway haiqta. Sa God daq meqinta amalib on mataw a hi gilum waqaqtamo. ¹⁴ Mat aw amulik-mulikmo gigemab ginad meqinta usaqta naqmo gwahtiqaqad gilum waqaqta. Ginad meqinta na gilum waqad kat negad gihureqsa in adan emgo gigem eraqaqta. ¹⁵ Ad in gigem eraqaqta na tizilimim teq in daq meqinta eman tugwahtiqaqta, bilaqne aw agemab amun tizilimim teq asan ban gwahtiqaqta nazaq nog. Ad daq meqinta na le ayah tiqiy bugim in anamren ulumronan ban meqintab tuwolehaqta.

¹⁶ Ya imaqbabanmo diq, ne gihol hi kat ugiy. ¹⁷ Nagah dimdimunta on mataw samanmo naw nog waqayta nagan bunmo ulilib usim gehitiqaqta. Nagah anuwanta kaitab oyayta na ginamren naqmo in naw tawonta nagan gigeman i gimen bo hitiqaqta. Teq i Gimam Iyahta na ago daq a hi buliyaqta. Ad zeq nagah ara q amalib worireqsa awitan sisaqmo iyim gwalehim a siqim ta iyaqta nazaq nog God a hi iyaqtamo. ¹⁸ Inmo anad usta na tuwol net bugnan haqad in ago gamuk helta na amalib i gigeman in asenlulib gwahtiwwa. God anad in teq nagah bunmo in

giqamta na giwastitayid dimniy daqayta atowun nog igmo danmeb dimniy haseq tuqosam haqad in i giwamta.

I God anan helmo diq haqad daq dimdimunta emad osam

I God ago gamuk huritad muzinuq

¹⁹ Ya imaqbabanmo diq, ne bunmo nagah ka ago hurit kemiy. Kam bunmo ne gidek emeq gamuk huritgo haqad gihol wastitayad osiy. Teq ne gamuk amenin hidmo hi bilaqad ne gigem hidmo hi meqniyanmo. ²⁰ Na ezaqgo mat agem meqniyaqta na in God ago daq titnonta a hi emaqta. ²¹ Nazaq iyan daq anumlan inaqta teq daq meqinta ne giholib kabemmo diq gwah-tiqaqta na ne muzid leh bugan. Ad ne gihol wazid woqsa

God ne gigemab gamuk dimunta layta na ne wamuzad alowan toniy. Na ezaqgo God ago gamuk dimunta na ago azawayin inaqta. In ne gilumsiheq giqemid ne dimunmo tuqos daqayta.

²² Teq ne God ago gamuk na huritad muziniy. Luweq ne gamuk na samanta huritad akabiyan asit a hi emad teq ne gihol tikat ug daqay. ²³ Mat God ago gamuk huritad teq in adan a hi emaqta na in bilaqne mat galas-ib ahol adulan ahol waqaqta nazaq nog. ²⁴ Mat na ahol anobun galas-ib ahol waqim teq in ahol buliyim lehad hidmo in anobun ezaqta na ago in adek zizalaqta. ²⁵ Ari mat God ago maror dimun diqta na agamukan anononmo ahol waqad muzinad atuw a hi hiqiyaqta, mat na tidimniyim osaqta. Na ezaqgo God ago maror na in mataw giqeman

samanmo luw osayta. Mat nazaqta in gamuk na huritim adek a hi zizalaqta. In mat kabiyta iyim gamuk na akabiyen emad atuw a hi hiqiyaqta.

²⁶ Ari luweq mat araq ahol buloneq bilaqdaq, Ya God anadin diq emad ayon lotu emaiqta haqdaq. Haqad teq in anonon atenmos a hi wamuzdaqta. Mat nazaqta na inmo ahol agem tikat ugad in samanta God anadin emad ayon lotu emaqta. ²⁷ Ari ni God anadin emad ayon lotu emdaqta na adanteqin diq kazaq. Onmin ginenmaman tumoqan in amanmaninta osayta na teq on waburta giholbin iyim afaqan sorayta nagan ni le gibiyad tigilumsihdaq. Ad ni ningo luw os anonon diqmo wamuzad og ka ago daq anumlan inaqta na ni aban diq tiqemdaqmo. Lotu adan nazaqta na i Gimam God ameb dimunta anumlan haiqmo usaqta.

2

I on mataw bunmo gimen daq araqibmo em neguq

¹ Ari ya imaqbaban, i gigo Iyahta Yesus Kraiss abin ayahmo diqta. Nazaq iyan ne in amomo anan helmo haqad og kab ne on mataw bunmo gimen daq araqibmo em negiy. ² Luweq mat araq tubusan dimunta teq ring gol-ibta asor aholib emeq teq in ne gigo lotu abitnib nab le tugwahtiqaq. Sa mat ta araq anaghan haiqta ago tubusan anumlan inaqta aholib emeq in le ne gigo humab nab tugwahtiqaqmo. ³ Id teq ne mat ago tubusan dimuntab ahol sihanta naqmo alowan tonad ne kazaq bulon daqay, Kadoy ni

ban dimun diqta kab os woqeq os haq daqay. Ad mat anaghan haiqta na ne kazaq bulon daqay, Ni kobmo le tur haq daqay. O ne bilaq daqay, Kab ya isen agerabmo os woqeq os haq daqay. ⁴ Ne nazaq emad ne ginad meqinta na amalib negmo gihol huserim ne gigo asor ginan meqin haqad asor ne ginan dimun haqayta.

⁵ Ya imaqqaban dimun diqta, ne huritiy. On mataw og kab matawta gimeb ginaghan haiqmo osayta naqmo God in gitowun emim ginad helta ayahmo diq negaqa. Ad in mataw naqmo aholyon giwaqan in teq ago maror aduganib tugwahtiq daqayta. Na ezaqgo in hel diqmo kazaq bilam, Mataw ya inan ginad bilaqaqta naqmo ya giwaqid in boleq yaqgo maror aduganib ginad dimniysa tuqos daqay ham. ⁶ Ta teq ne mat anaghan haiqta na mebay ugayta. Ne huritiy. Mataw ginaghan kabemmo inaqa naqmo in ne gibayan woqsa in afaqan kabemmo negayta. Mataw naqmo ne giwaqim giqad hazizirib lehayta. ⁷ Ad mataw naqmo Krais abin dimunta ne giholib usaqta na bilawunayta. Nazaq a haiq e? ⁸ Teq i gigo King diqta na ago maror God ago marib usaqta na bilam, Ni nihol anan ninad bilaqaqta nazaqmo ni niyow anan ninad bilaqan ham. *Wok Pris 19.18* Nazaq iyan ne maror na tuwol net bugeq teq ne tidimniy daqay.

⁹ Ari ne mataw asormo gilowan tonad asor ne gileh negad ne daq meqinta tiqemay. Samo i gigo King ago maror na in ne ginan bilaqan ne daq meqinta emayta amatawun tiqiyim osay. ¹⁰ Na ezaqgo mat araq God ago maror aduganib gunun

bunmo muzinad teq in gunun na gilikmanib gamuk amulikmoqmo itiyoneq mat na bilaqne gunun bunmo itiyonta nog tiqiydaq. ¹¹ Na in kazaq. God bilam,

Ni an alulib hureqeq inaq hi us ham. *Lo 5.18*

Ad in kazaq bilammo,

Ni mat hi wol em ham.

Lo 5.17

Ari ni mat arağ ago aw inaq a hi luwad teq ni mat wol emid moqid nawaqmo ni gunun itiyonaqta amatin tiqiyim ni timeqniy. ¹² Ari ne God ago gunun an anan ginad bilaqgota na ahaqenib iyim muzinad ne gunun ta arağ diğ ahaqenib a hi osayta. Sa abeb God in ago gunun dimunta naqmo amalib ne gilum kemeq in ne gigo dağ amenin tineğdaq. Nazağ iyan ne gihol anononmo wamuzad ne gigo gamuk teq ne gigo dağ bunmo gunun an anan ginad bilaqgota na inaq rireneqmo usan. ¹³ Na ezağgo mat mataw ginan anad meqniysa gilowan a hi tonaqta na God in mat na hazizirib ulum kemad anan anad asit a hi meqniydaqmo. Ari mat mataw ginan anad meqniysa gilowan tonaqta na in God ago hazizirib turnan a hi rabaqta.

Mat God anan helmo haqad teq in dağ dimdimunta a hi emağta na in anad helta na samanta usağ

¹⁴ Ya imağqaban, mat bilağaq, Ya Kraıs anan helmo hağaiğta hağad teq in dağ dimunta a hi emağta, mat na Kraıs anan samanta helmo hağaqta. Mat nazağta ago anad helta na in mat na tuğulumsihdağ e? Na haiğmo diğ. ¹⁵⁻¹⁶ Ne gimağqabab arağ teq ne gihiy arağ in gigo gihol-sihen dimunta haiğgam iyim teq in didağ neğ

daqayta haiqgam iysa ta ne gilikmanib mat araq in gibileneq bilaqdaq, Ne gigem dimniysa lehiy haqdaq. Tim hi ginolan haqdaq. Ne gigem ayah iyan haqdaq. Haqad teq in giholgo nagah nagan a hi negid mat na aqez ezaq teq gilumsihdaq? Na haiqgam. ¹⁷ Nazaq iyan i ginad helta na samanmo usad daq araq dimunta eman a hi gwahtiqsamo i ginad na moqim a hi gilumsihaqta.

¹⁸ Teq mat araq ya ibileneq bilaqdaq, Mat araq anad helta ulilemim usaqta haqdaq. Sa mat ta araq daq dimunta emaqta haqdaq. Mat nazaq bilaqdaqta na anad meqin. Ni daq dimunta araq a hi emsa ezaq teq ya ninad helta na ahol waqdaq? Na haiqgam. Ari ya daq dimunta emaiqta naqmo amalib ya inad helta usaqta na tiniqisihundaiq. ¹⁹ God amulikmo osaqta na ni anan helmo haqdaqta. Ni ninad na dimun. Teq bugaw meqinta nagan inaqmo God anan helmo haqaytamo. Ta teq in God ago hazizirib turgo in rab naqmo hiqiyayta.

²⁰ Mat ni ninad siqim diq. Ya bilay, Mat God anan helmo haqad teq in daq dimunta a hi emaqta, mat na ago anad helta saman diqta usaq hay. Haqan ni yaqgo gamuk nawa na alulin hurit kemnan e? Ari ni hurit. ²¹ Kwaziqmo i gises Abraham in atatin Aisak tamaz emgo abanab emim teq in God ugnan tonta. In nazaq tonan God in ago daq in amta naqmo ahol waqim teq in Abraham anan bilam, Mat titnonta ham. ²² Ne ginad emiy. Abraham ago daq dimunta na in anad helta na inaq garabmo diq lehyaqta. Lehad in ago daq dimunta naqmo in anad helta eman tidimniy has. ²³ Abraham daq na emim in God

ago marib gamuk araq usaqta na tuwol net bug. Gamuk na kazaq usaq.

Abraham God agez anan helmo haqan God in anan mat titnonta ham. *Jenesis 15.6*

Nazaq iyan mataw in Abraham anan God ayowmo diq haqiy. ²⁴ Ari ne ginad emiy. God in mat anad helta naqmo amomo ahol waqim anan mat titnonta a hi haqaqta. Haiqqam. In mat ago anad helta na ahol waqad teq in ago daq dimunta na inaqmo ahol waq tonim in anan mat titnonta haqaqta.

²⁵ Ad nazaqmo Josuwa ago mataw asor in aw danatabta anan Rahab haqay na ago hib bolan in giwazinad gilowan tonim giqeman in mataw gime titonim dante ta araq waqim tilehiy. Nazaq iyan God in aw na ago daq dimunta na ahol waqim teq in anan aw titnonta ham. ²⁶ Ne ginad emiy. Mat awitan asan amuganib a hi usaqta na in tumomta. Ad nazaqmo mat God anan helmo haqad teq in anad helta na akabiyar araq a hi emaqta, mat na anad helta na tumomtamo.

3

I giteb gamuk gwahtiqaqta na ago i gihol waz naqmo hiqiyuq

¹⁻² Ya imaqqaban, ne gilikmanib mataw kabemmo diq God ago suleq anamreniz nog iyeq on mataw suleq hi negiy. Na ezaqgo i bunmo daq kabemmo em kireh tonauqta na ago iyan. Abeb God in mataw bunmo gilum kemdaqta nab in i mataw ganim ago suleq on mataw gibilenta na gilum kem naqmo hiqiyad kamolmol a hi igdaqta.

Nazaq iyan mat tutimmo gamuk anononmo bilaqad in gamuk araq diq a hi bilaq kireh tonaqta, mat na tidimniy hasim ahol bunmo anononmo wamuzaqta.

³ Ne ginad emiy. I hos giteb ain asugin asor eman ussa i na wamuzsa in edob i ginad usaqta nab in lehayta. Nagah amik diqta giteb usaqta na i wazsa hos abensen teq ahol bunmo in anobun naqmo muzim lehaqta. ⁴ Teq ne muy anadin emiymo. Muy asor in aseseq diqmo. Sa tim awaz meqinta eraqim bolim othassa in kamis amalib sibim lehayta. Sa muy anamren in muy ago stia amik diqta na wazsa in anad saw edob usaqta nabmo muy ayah diqta na lehaqta.

⁵ Ad nazaqmo i gimileq in i ginon bunmo ago anaghan araq amik diqtaqmo. Ta teq in yaqmo ag haqad kabiy aseseqta anan bilaqaqta. I ginad emuq. Faq amik diqta naqmo garanab eraqim in ay bunmo tuqoy bugaqta. ⁶ Teq i gimileq na bilaqne faq nogmota. I gihol anaghan bunmo gilikmanib inmo mat meqin diqta. In usad gamuk meqmeqinta teq daq meqmeqinta bunmo eman gwahtiqad in i ginon bunmo eman anumlan inaq iyaqta. Ad in bilaqne faq afanta nog iyim eraqad in i gigo luw os bunmo mideran oyaqta. Teq i gimileqib faq gwahtiqaqta na in saw faq oyad a hi miyaqta naqmo ago faqta.

⁷ Karuw kwasikta amo amo teq ah amo amo teq kwanib amo amo teq nagah kamisib luwayta amo amo nagan bunmo in marmar iyeq i matawmo gihaqenib os daqayta. Helmo, mataw in karuw nagan bunmo giqeman marmar tiqiyiyta. ⁸ Ta teq igmo gihol amileq emid marmar iygo i bunmo

biyab a haiqta. I gimileq naqmo eraqim in gamuk araƣ meqinta bilaqdaƣta na nagunad anamur a hi emaqta. In bilaqne nagah ahulinaqta ate afan ayahmo atenmosib usim bo gwahtiqaqta nazaq nog. ⁹ I gimileq na amalib i Gimam i gigo Iyahta iyim osaqta na abin iluwauqta. Ad i gimileq naqmo amalib i on mataw God giqeman inmo nog gwahtiqim osayta na gimeqin tongo agamukan bilaqauqtamo. ¹⁰ Gamuk dimunta God abin iluwauqta na teq gamuk meqinta mataw gimeqin tonauqta na inaqmo gigermo i gitenmos amulikmo nabmo gwahtiqayta. Ya imaqbaban, daq naway na a hi gwahtiq nagta gwahtiqaq. ¹¹ Ne ginad emiy. Yuw yayibta nab yuw diq teq kamis inaq araƣibmo gwahtiqdaq e? ¹² Ya imaqbaban, ne ya ibileniy. Ay fik abenab oliv anagin gwahtiqdaq e? Sa am wain ahulib fik anagin gwahtiqdaq e? Na nazaqmo kamis ahol buliyeq yuw dimunta a hi iydaqtamoo.

Mat anad dimunta usaqta na in daq dimunta emaqta

¹³ Ari ne gilikmanib nog diq anad awaz meqin diq iysa in anad em hasaqta? Mat nog aholnan nazaq bilaqdaƣta na in ago luw os mataw gimeb dimniysa in anad em hasad mataw giyon daq kiskista emsa in ahol waq kemiy. ¹⁴ Ari ne kam bunmo an anan gigem meqniysa gibin ayahta waqgo haqad an bakikiyan ugad teq ne gihol abin samanta hi iluwiy. Ne nazaq gimileq iyad ne God ago gamuk helta na adan a hi emayta. ¹⁵ Ginad meqinta nazaqta na uliq ulilib nab usim a hi gewoqaqta. Na in og ka agota teq in gigem

kwaziqta ago nagahta teq in bugaw meqinta gigo ginad nogta. ¹⁶ Na ezaqgo mataw an anan gigem meqniysa gibin ayahta waqgo haqad an bakikiyan ugsa in gigo os meqniysa daq meqinta bunmo in gilikmanib gwahtiqaqta.

¹⁷ Ari ginad dimunta ulilib usim gewoqaqta na in anumlan haiqta. Teq in mataw nenaq kiskismo osaqta. Ginad dimunta na in mataw gilowan tonad teq in gigo nan huritaqta. In mataw ginan anad ayahmo meqniyaqta teq in anon dimunta kabemmo emaqta. Ginad dimunta na in mataw asor gigomo a hi lehad teq in aqez giger iyad amaqbaban a hi kat negaqta. ¹⁸ Ad mataw ginad dimunta nazaqmo usaqta na in giyogniz nenaq kiskismo ossa an mug teq an wol hiqiyaqta. Teq mataw ginad dimunta na in gigo walmataw nenaq kiskismo osad in daq titnonta didaq amagin nog walmataw gigemab leysa in gwalim anon emsa daq titnonta kabemmo on mataw na giduganib gwahtiqaqta.

4

Mataw og ka ago nagah meqmeqinta anan ginad diq bilaqsa in God gihar ugayta

¹ Naga daqin diq ne gilikmanib usim an wol teq bab hares eman gwahtiqaqta? Ne gigem atoranmo eraqsa ginad meqinta haresmo gwah-tiqim ginad hureqsa ne an gihar ugayta naqmo in an wol na eman gwahtiqaqta. Ne daq nazaq a hi emayta ye? ² Ne nagah amo amo waqnan ginad bilaqsa teq ne a hi waqayta. Nazaq iyan ne gigem meqniysa an gem ugayta. Ne nagah kabemmo

utetad teq ne waqan yo hiqiyayta. Nazaq iyan ne an wolad bab ayahmo eman eraqaqta. Ne God susumun a hi ugayta na ago ne nagah a hi waqayta. ³ Ad teq nagah asor ne anan susumunayta na ne a hi waqaytamo. Na ezaqgo ne ginad titnonim a hi ussamo ne nagah na ginan susumunayta. Ne nagah na waqeq muran kam kabmo ne ginad dimniysa osgo ne susumunayta. ⁴ Aw aduw hulosisim mat ta araq inaq luwaqta nazaq nog ne God gileh ugim og ka ago anad meqinta hares muzad osayta. Teq mat og ka ago anad meqinta inaq yow emaqta na in God gihar ugaqta. Na ago ne ginad a hi emay ye? Nazaq iyan mat og ka ago anad meqinta ayow iyim osaqta na, in God ago bab iyim osaqta. ⁵ Gamuk araq God ago marib kazaq bilam,

God ago tim nawa in i gimuganib eman usaqta na in God amomo agota ham.

Nazaq iyan i og ka ago anad meqinta inaq yow emsa God agem meqniyaqta ham.

Ne ginad ezaq emay? God ago gamuk nawa bilamta na in gamuk samanta haqay ye? Haiqqam.

⁶ Teq God agem dimunta igaqta na in i gigem kwaziqta na uriyamim ayahmo diq gilumsihaqta. Nazaq iyan God ago marib gamuk araq kazaq bilam,

God in mataw girerey emayta na geg negaqta ham. Ad in mataw gihol wazan woqsa osayta na agem dimunta negaqta ham.

Gutpela Sindaun 3.34

⁷ Nazaq iyan ne God ago nan huritad ahagenibmo osiy. Osad teq ne Satan othasid in ne gihulosad titukdaq. ⁸ Ne God agerabmo diq loqsa in ne

gigerab tigeldaqmo. Ne mataw daq meqinta emayta na, ne giben suholid ginumlan hiqiyen. Ad ne mataw ginad giger usaqta na, ne ginad meqinta na walemid dimunta naqmo amomo usan. ⁹ Ne God anad a hi muzinayta na ago ne giqukil tartaysa gaqad osiy. Ad ne yuquwayta na huload ne ginad buliyeq gaq waziy. Teq ne gigem dimniysa osayta na huload ne gigem afaqan iysa osiy. ¹⁰ Ne bunmo Iyahta ameb gihol wazid woqsa teq in ne giwazid tiqeraq daqay.

I gimaqbaban gigilehunan hi bilaquq

¹¹ Ya imaqqaban, ne an agilehunan hi bilaqiy. Mat in amaqqab araqq ago daqq ulum kemim anan meqin haqqad teq in agilehunan bilaqqaqta, mat na in God ago maror gileh ugad in bilaqqne maror na ulum kemim anan meqin haqq nog iyaqqtamo. Teq ni God ago maror ulum kemeqq anan meqin haqqeq ni maror na ahaqqenib osad muzinaqqta nog a ta hi iydaq. Haiqqam. Ni bilaqqne maror na anamren mataw gigo daqq ulum kemim amenin neqqaqta na nog tiqqiydaq. ¹² Teq mat amulikmo maror igaqqta. Teq in amomo mataw gigo daqq ulum kemim amenin neqqaqta. In amomo mat ulumsihid in dimunmo tuqqosdaqta teq in amomo mat meqin tonid in tihiqqiydaqta. Ni nibin ezaqqta iyan ni bilaqqne maror anamren nog iyim ni niyow ago daqq ulum kemim anan meqin haqqaqta?

I girerey hi emuqq

¹³ Ari ne gigo asor bilaqqay, Muran o babeqq i taun-ib leheqq ulig amulikmo nazaqq i gigo es zayad mani kabemmo waqqad oseqq teqq ta bolam haqqayta. Ne yaqqgo nan ka huritiiy. ¹⁴ Nagah

babeq gwahtiqdaqta na ago ne a hi huritayta. Teq ne og kab osayta na in bilaqne naga daqin diq nog? Ne bilaqne onqas gwalim asitmo usimmo tihiqiyaqta nazaq nogta. ¹⁵ Ne kazaq bilaq nagiy. Iyahta anad bilaqid teq i dimunmo osad kabiy kazaq kazaq emamta haq nagiy. ¹⁶ Ta teq ne igmo ag haqad gihol abin iluwayta. Daq nawa ne girerey emayta na in meqin diqta. ¹⁷ Nazaq iyan ni daq dimunta ara q emnanta anadin emeq teq ni daq na a hi emeq na ni daq meqinta tiqam.

5

Mataw gigo nagah kabemmo ina qta na in abeb naw meqinta tuwaq daqay

¹ Ari ne mataw gigo nagah kabemmota na, ne yaqgo gamuk ka huritiy. Ne gigo daq meqinta na amenin nawa ne giholib tugwahtiqnan tonsa na ne anadin emad ne atoranmo gaqad osiy. ² Ne gigo es nagah bunmo tililih bugim usaqta. Ad ne gigo tubusan bunmo bidbid tumuktitayiy. ³ Ne gigo gol teq silva na God ameb samanta iyim usaqta. Hazizirib teq ne gigo nagah naqmo in ne gigo daq meqinta emid ulal iydaq. Ulal iysa ne gigo es nagah na bilaqne faq nog ne giholib oy soqoteq in ne gisan tuqoywordaq. Nagaqgo ne kam abebtanta kab ne giholyon es kabemmo tuwal emad osay? ⁴ Ahol waqiy. Kabibiy mataw ne gigo kabiyab wit urotan ne kat negad in gigo naw asor wasihim a hi negiy. Teq in gigo naw asor rin toniyta na in muran atoranmo lileyad aholib ulal emad usaq. Sa kabibiy mataw na inaqmo lileysa in giqez gwale Iyahta Zaway

Bunmo Wazaqta na adekib tuwoqaq. ⁵ Ne ogib kab osad nagah dimdimunta bunmo waqad ne gihol bilaqsa tuqosayta. Osad ne didaq nagah dimdimunta neqad giyuninsa ne gisan huhuw nemsu ne gigem dimniysa osayta. Ta teq ne bilaqne bulmakau amidon anon ayahmota wol emeq neqgo tiqiyim osaqta nazaq nogmo ne osayta. ⁶ Ne hazizirib mataw titnonta giyon bilaqad ginol emsa in moqayta. Ad ne ginadibmo mataw na gimeqin tonsa in tok nemim nan araq a hi bilaqayta.

I giwaz meqniyeq osad God inaq gamuk emad teq i Iyahta baq tuneq osuq

*I gigem zaway iyeq afaqan sorad teq i Iyahta
baq tuneq osuq*

⁷ Ari ya imaqbaban, ne giholib afaqan gwah-tiqsa ne sormo sorad Iyahta boldaqta na baq tuneq osiy. Osad ne kazaq ginad emiy. Kabiy anamren ago kabiyab didaq tileyim teq in og ka ago didaq dimdimunta na baq tunim osaqta. Mat na agem kiskismo diq ussa urom amebta na woqan teq urom abebtanta na inaqmo tuwoqan in didaq na titayaqta. ⁸ Ad nazaqmo ne afaqan sorad Iyahta amen emad ne gigem kiskismo usanmo. Ussa ne gigem zaway uqad gituw hi hiqiyen. Na ezaqgo Iyahta ta boldaqta na ago kam sinsin tiqiy.

⁹ Ya imaqbaban, ne yuwlozin ta hi bilaqiy. Ne daq na a hi huloseq teq abeb ne hazizirib turad nab ne gigo daq meqinta na amenin meqin diqta

tuwaq daqay. Ne ahol waqiy. Mat ne gigo daq ulum kemdaqta na ahol tuwastitayim in bo tugwahtiigo haqad nawa dan ezab tituraq.

¹⁰ Ya imaqbaban, ne God ago nantut kwaziqmo Iyahta abinib gamuk bilaqiyta na ginadin ta emiy. In gigo bab gimeqin tonsa in gigem kiskismo ussa in afaqan na sorad gituw a hi hiqiy yaqayta. Nazaq iyan ne in gisen muzad nazaqmo emiy. ¹¹ Na ezaqgo i ginadib mataw afaqan sorad gituw a hi hiqiyta na in muran tidimniyim osay haqauq. Teq Job agem zaway ugim afaqan aseseqta sorim atuw a hi hiqiyta na awagamun ne tuhuritiy. Ad wagam nab Iyahta anad in Job wamuzsa le in ago afaqan tihiqiydaq haqad anad amta na ne ahol tuwaqiyimo. Job awagamun nab Iyahta i ginan anad diq meqniysa agem igaqta na i ahol waq kemaucqta.

I gigo gamuk zaway ugnan helmo ulilib hi bilaquq

¹² Ari ya imaqbaban, daq danmeb diqta ne muzin daqayta na in kazaq. Ne gamuk ara q atoranta bilaqnan haqad ne helmo ulilib hi bilaqiy. Ad ne Heven anan teq og ka anan teq nagah asor giwaz meqinta nagan ginan biyad helmo diq haqad nazaq ne hi bilaqiyimo. Haiqqam. Ne bilaqeq, Ege ya tiqemdaiq haqeq na ne nazaqmo emiy. Ad ne bilaqeq, Haiqqam ya a hi emdaiq haqeq na ne nazaqmo emiymo. Luweq ne katiyad samanta helmo diq haqid God ne giyon bilaqid ne amenin meqinta tuwaq daqay.

Mat titnonimmo luwaqta na in God bulonsa in ago gamuk azawayin inaq iyaq

13 Ari ne gilikmanib gimaqbab araq ahol afaqan iyaq e? Mat na God bulonan. Teq ne gigo araq anad dimniysa osaq e? In bar wazad God abin soran. 14 Ad ne gilikmanib gimaqbab araq ago moq inaq iyeq in Yesus ago on mataw gigo danmebta nagan gililewunan. Gililewunid boleq in mat na amen God bulonad Iyahta abinib in mat na afaqinib masil wazbalid woqan. 15 Mataw danmebta na helmo diq haqad God bulonid teq mat moqaqta na a hi moqdaq. Iyahtaqmo mat na wazid tiqeraqdaq. Ad mat na ago daq meqinta asor aholib usid teq Iyahta daq nagan tigiwalemdaqmo. 16 Nazaq iyan ne gigo daq meqinta giholib usaqta na ulum hasid gwahtiqa ne daq emiyta na ago an buloniy. Ad God ne gigo moq wastitayid gihol dimniygo haqad ne an ulumsihad God buloniyimo. Mat titnonta God inaq gamuk emsa in ago gamuk na azawayin inaq iyad kabiy atoranmo emaqta. 17 Mat anan Elaija haqayta na in i noqtamo osyaq. Teq in urom hi woqan haqad anad awaz meqin amalib God bulonan ulig ezeqmanmo teq aweweqta na asormo urom asit a hi wom. 18 Ad teq abeb in a God ta bulonan kaitab urom tuwom. Woqan og didaq eman a ta gwalim lah.

Mat araq dante titnonta hulosid i waqeq ad dan dimunta nab a ta boluq

19 Ya imaqbaban, ne giyow araq God ago gamuk helta na adan hulosad in dante ta araq muzeq lehsa ne gigo araq le waqeq ad muleqeq dante helta nab a ta bolan. 20 Teq mat nazaq ayow haresmo luwsa in hureqim dan titnontab a ta

bolaqta na in gamuk ka hurit keman. In nazaq ayow daq meqinta emaqta na ulumsihid in ayow na awitan a hi moqdaq. God in ayow na ago daq meqinta kabemmo usaqta na giwalemad anadin a ta hi emdaq. Nawaqmo.

**God Ago Maror Muturta Agamukan
The New Testament in the Bargam Language of Papua
New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Bargam long Niugini

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bargam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 22 Nov 2019

e6d4bba7-efc9-5580-b990-ee6b0ef92064